

Sieks apsaugoti Jurgio Pabrėžos koplyčios freską

Pajūrio naujienos,
2026, sausio 20, p. 5

Irena ŠEŠKEVIČIENĖ

► Pernai restauratoriams atkūrus Mergelę Mariją su Kūdikiu vaizduojančią freską, pavadintą „Švč. Mergelė Marija Nuolatinė gelbėtoja“, garsaus šalies botaniko kunigo pranciškono Jurgio Ambraziejaus Pabrėžos kapo koplyčioje Kretingos senosiose kapinėse, buvo susirūpinta ir jos apsauga nuo išorės poveikio – sniego, lietaus, tiesioginių saulės spindulių.

Kretingos rajono savivaldybės Kultūros ir sporto skyriaus vedėja Dalia Činkienė, Kretingoje viešint Mažesniųjų brolių ordinui priklausančiu turtu besirūpinantiems atstovams ir apžiūrint antkapinės J. Pabrėžos koplyčios restauracijos darbus, su architektė Asta Prikockiene aptarė būtinybę apsaugoti jos viduje atkurtą freską.

„Apie tai kalbėjome ir su freskos restauratoriais – mažosios bendrovės „Restauratorių gildija“ atstovais ir jų vadove Lina Katinaite. Jie akcentavo, jog tai – lauko tapyba, jos pagrindas – natūralūs dažai, ir freska yra labai pažeidžiama. Todėl būtina galvoti apie jos apsaugą. Galbūt vertėtų uždengti freską organiniu stiklu. Tačiau dabar pirmiausia užduotis – sulaukti, kol bus patvirtintas rajono biudžetas, o jame Kultūros programa, kurioje esame nusimatę lėšų ir kultūros paveldo apsaugai. Darbai suplanuoti, tačiau pasilikome lėšų rezervą, kurį ir galėtume skirti freskos išorės apsaugai“, – kalbėjo D. Činkienė, patikinusi, kad reikalingą konkrečią sumą galės įvardinti tuomet, kai, patvirtinus biudžetą, imsisi rengti projektą.

Šv. Mergelės Marijos su Kūdikiu freskos atkūrimo darbai, trukę 7 mėnesius, kainavo 57 tūkst. Eur, – lėšų jiems skyrė Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos. „Restauratorė L. Katinaite ir jos komanda, jau turinti nemažą patirtį restauruojant pranciškoniškojo paveldo Kretingoje objektus – Šv. Mergelės Marijos altorių ir paveikslą, Š. Pranciškaus paveikslą, skulptūrą „Ecce Homo“ Kretingos bažnyčioje, – teikė ataskaitą Restauratorių tarybai Vilniuje ir apie atkurtą J. Pabrėžos koplyčios freską. Buvo įvertinta, kad darbai atlikti kokybiškai. Todėl dabar mūsų pareiga – apsaugoti įvairiomis prasmėmis tokį brangų kūrinių“, – akcentavo D. Činkienė.

Koplyčia senosiose miesto ka-

► Pustant sniegą, talžant šoniems lietaus šuorams, J. Pabrėžos koplyčioje atkurta freska kenčia nuo drėgmės ir šalčio. Todėl susirūpinta jos išorės apsauga.

pinėse ant įžymaus pranciškono mokslininko kunigo J. Pabrėžos kapo buvo pastatyta 1932 m., tuometinio Pranciškonų vienuolyno gvardijono Augustino Dirvelės rūpesčiu. Manoma, kad freskos iš pradžių joje nebuvo, tad šio darbo ėmėsi vietos meistrai broliai Benediktas ir Pranas Zacharkos, tais pačiais 1932 m. ir dekoravę koplyčią: Benediktas nutapė freską, o Pranas sukūrė skulptūras, vaizduojančias archangelus.

Sovietmetį atlaikiusi koplyčia 1972 m. buvo paskelbta respublikinės reikšmės valstybės saugomu istorijos paminklu, 1993 m. įtraukta į šalies kultūros vertybių registrą. Koplyčios išorę ir jos freskas dešimtmečiais naikino žvabūs vėjai, drėgmė ir šaltis, tad ji ne kartą buvo savamoksių ir savanorių liaudies menininkų perdažyta. Viduje esantys išblukę ornamentai uždažyti, o Švč. Mergelės Marijos su Kūdikiu freska per kelias mėgėjiškas restauracijas pakito, gerokai skirdamasi nuo originalo.

Todėl, 2021-aisiais minint Jurgio Pabrėžos metus, buvo imtasi žygių atkurti autentišką koplyčios „veidą“. 2023-aisiais Kretingos rajono savivaldybė pasirašė rangos sutartį su bendrove „Pamario restauratorius“. Ši įmonė už 42 tūkst. Eur įsipareigojo atnaujinti betoninės koplyčios dalis, skulptūras, metalinius ir akmeninius kryžius, tvorelę, antkapio postamentą. Koplyčia buvo nudažyta baltai mėlynai aplinkai atspariais dažais, ir savo spalvomis švyti iš tolo, išsiskirdama kapinių paminklų fone. Tuo pat metu susirūpinta ir itin prasta freskos būkle, – jai reikėjo papildomai restauratorių pajėgų ir naujai parengto projekto, kurį pernai pavyko sėkmingai įgyvendinti.

Šiomet, švenčiant J. Pabrėžos gimimo 255-ąsias metines, tikėtina bus padėtas galutinis taškas atkūrimo darbuose, apsaugant koplyčios sieninę tapybą.